

HANDLEIDING VOOR DE LEERKRACHT

WORKSHOP 2: IK DOE, DUS IK BEN!

HOE WE KRITISCH KUNNEN LEREN DENKEN EN KUNNEN REAGEREN

Inhoud

Inleiding	pag. 3
Doelstellingen	pag. 4
Opbouw workshop	pag. 6
Om je verder in te verdiepen...	pag. 11
Bijlagen	pag. 14

Colofon

Concept: RCN Gerechtigheid & Democratie

Tekst: Sara Lanoye

Disclaimer

© Illustraties

Ondanks de nodige nasporingen bleek het niet mogelijk om alle voor alle illustraties in dit educatief pakket de copyrights te verkrijgen. Eventuele rechthebbenden worden verzocht contact op te nemen met pedagogie@rcn-ong.be.

Inleiding

Wat kunnen verhalen van massageweld in Cambodja of Rwanda ons leren over vandaag? Hoe kan een analyse ervan bijdragen tot actief burgerschap, solidariteit en een respectvolle houding tegenover anderen? RCN Gerechtigheid & Democratie verzamelde verhalen van mensen die massageweld hebben beleefd. **Deze getuigenissen stimuleren en inspireren de reflectie over hoe onze verantwoordelijkheid als (wereld)burger op te nemen en anderen daartoe te mobiliseren.**

RCN Gerechtigheid & Democratie biedt 4 workshops aan:

1. Voorbij de hokjes... Hoe weerwerk bieden tegen stereotypen, vooroordelen en discriminatie
2. Ik doe, dus ik ben! Hoe we kritisch kunnen leren denken en kunnen reageren
3. Gerechtigheid en justitie
4. Verzet

De workshops zijn zo opgebouwd dat ze inhoudelijk op elkaar aansluiten. Afhankelijk van de noden en interesses van de leerkracht en leerlingen kan je de verschillende workshops afzonderlijk of als geheel organiseren.

In workshop 2 “Ik doe, dus ik ben! Hoe we kritisch kunnen leren denken en kunnen reageren” leren de leerlingen nadenken over collectieve mechanismen die massageweld kunnen verklaren. Aan de hand van de getuigenis van Thong Hoeung Ong over de misdaden in Cambodja (1975-1979), actuele voorbeelden en sociale experimenten komen thema's als **gehoorzaamheid aan een autoriteit, groepsdruk, passief en actief bystandergedrag en kritisch denken en handelen** aan bod.

In deze handleiding vind je de aanknopingen bij het leerplan, de methodologische opbouw van de workshop, alsook verwijzingen naar interessante bronnen. Om je inhoudelijk voor te bereiden op de workshop bieden we de nodige achtergrondinformatie over de historische context van Cambodja alsook enkele collectieve mechanismen die kunnen leiden tot (massa)geweld. Deze thematische fiches, alsook de historische achtergrondinformatie kan je downloaden op www.rcn-ong.be.

i

Praktische informatie over de workshop(s):

Duur: 2 lessen per workshop

Prijs: gratis (exclusief verplaatsingskosten)

Wie: leerlingen derde en vierde graad secundair onderwijs, socio-culturele (jeugd)verenigingen en studenten hoger onderwijs.

Begeleiding:

- Begeleiding door een educatief medewerker van RCN Gerechtigheid & Democratie: één van onze educatief medewerkers verzorgt de workshop op jouw school (of locatie naar keuze).
- Begeleiding door de leerkracht aan de hand van deze handleiding: RCN Gerechtigheid & Democratie biedt daarnaast ook vormingsmomenten voor jou en jouw collega's aan om jullie klaar te stomen de workshop zelf te begeleiden. We geven je extra inhoudelijke en methodologische informatie en tips mee.

Inhoudelijke voorbereiding:

Bij elke workshop horen verschillende documenten ter ondersteuning en voorbereiding. Deze kan je downloaden op www.rcn-ong.be.

- Handleiding voor de leerkracht: Workshop 2 "Ik doe, dus ik ben"
- Themafiche: "Collectieve mechanismen die leiden tot (massa)geweld"
- Contextfiche: "Cambodja: De misdaden van het Rode Khmer regime"
- Themafiche: "Herinnerings- en wereldburgerschapsonderwijs in de praktijk"
- Prezi: Workshop 2 "Ik doe, dus ik ben"

Meer info: Bezoek onze website www.rcn-ong.be of contacteer ons rechtstreeks op pedagogie@rcn-ong.be voor meer informatie.

Doelstellingen, voeten en ontwikkelingsdoelen

Specifieke doelen

Kennis: De leerlingen...

-
- raken vertrouwd met de gebeurtenissen van de genocide in Cambodja.
 - krijgen inzichten in de verschillende mechanismen die (al dan niet) leiden tot kritisch denken over de gebeurtenissen in Cambodja (zoals groepsconformisme).
 - krijgen inzicht in de rol die zij (kunnen) spelen als actieve en maatschappijkritische burgers.

Vaardigheden: De leerlingen...

-
- kunnen parallellen, maar ook verschillen benoemen tussen het verleden, het heden en hun eigen leefwereld.
 - kunnen hun eigen mening formuleren over historische en hedendaagse mechanismen van (groeps)conformisme.

Attitudes: De leerlingen...

- tonen zich geïnteresseerd in de Cambodjaanse geschiedenis en de actuele samenleving.
- nemen een kritische, actieve en participatieve rol op in de eigen samenleving.

VOETEN en ontwikkelingsdoelen

Gemeenschappelijke stam:

- Creativiteit: 2 kunnen originele ideeën en oplossingen ontwikkelen en uitvoeren;
- Empathie: 5 houden rekening met de situatie, opvattingen en emoties van anderen;
- Initiatief: 10 engageren zich spontaan;
- Kritisch denken: 11 kunnen gegevens, handelwijzen en redeneringen ter discussie stellen aan de hand van relevante criteria; 12 zijn bekwaam om alternatieven af te wegen en een bewuste keuze te maken; 13 kunnen onderwerpen benaderen vanuit verschillende invalshoeken;
- Open en constructieve houding: 16 houden rekening met ontwikkelingen bij zichzelf en bij anderen, in samenleving en wereld; 17 toetsen de eigen mening over maatschappelijke gebeurtenissen en trends aan verschillende standpunten;
- Respect: 18 gedragen zich respectvol;
- Samenwerken: 19 dragen actief bij tot het realiseren van gemeenschappelijke doelen;
- Verantwoordelijkheid: 20 nemen verantwoordelijkheid op voor het eigen handelen, in relaties met anderen en in de samenleving;
- Zelfredzaamheid: 24 maken gebruik van de gepaste kanalen om hun vragen, problemen, ideeën of meningen kenbaar te maken;
- Zorgzaamheid: 26 gaan om met verscheidenheid; 27 dragen zorg voor de toekomst van zichzelf en de ander.

Contexten:

- Context 3: Sociorelationele ontwikkeling – De leerlingen:
 - 6 doorprikken vooroordelen, stereotypering, ongepaste beïnvloeding en machtsmisbruik;
 - 9 zoeken naar constructieve oplossingen voor conflicten;
 - 11 gebruiken cultuur- en kunstuitingen om begrip op te brengen voor de leefwereld van anderen.
- Context 5: Politiek-juridische samenleving – De leerlingen:
 - 4 zetten zich actief en opbouwend in voor de eigen rechten en die van anderen;
 - 5 tonen aan dat het samenleven in een democratische rechtstaat gebaseerd is op rechten en plichten die gelden voor burgers, organisaties en overheid;
 - 9 toetsen het samenleven in ons democratisch bestel aan het samenleven onder andere regeringsvormen;
 - 10 illustreren hoe een democratisch beleid het algemeen belang nastreeft en rekening houdt met ideeën, standpunten en belangen van verschillende betrokkenen;
- Context 7: socioculturele samenleving – De leerlingen:
 - 2 gaan constructief om met verschillen tussen mensen en levensopvattingen;
 - 3 illustreren het belang van sociale samenhang en solidariteit;

Handleiding leerkracht

“Ik doe dus ik ben! - Hoe we kritisch kunnen leren denken en kunnen reageren”

- 4 trekken lessen uit historische en actuele voorbeelden van onverdraagzaamheid, racisme en xenofobie;
- 5 geven voorbeelden van de potentieel constructieve en destructieve rol van conflicten.

Opbouw workshop

De workshop bestaat uit drie onderdelen:

1. In de **inleiding** wordt het *bystandereffect* geïllustreerd in een actuele context. Een meisje schopt een klasgenote aan een drukke tramhalte. Omstaanders kijken toe en niemand grijpt in.
2. In deel twee analyseren we waarom reacties uitblijven. De **getuigenis** van Thong Hoeung Ong toont aan hoe gehoorzaamheid aan een autoriteit, groepsdruk en het *bystandereffect* de genocide in Cambodja mede mogelijk maakte. Ook verschillende sociale experimenten tonen deze mechanismen aan.
3. Tot slot onderzoeken we hoe we wel kunnen reageren en oefenen we verschillende reactiemogelijkheden in **rollenspelen**.

De workshop wordt ondersteund met een bijhorende Prezi.

Inleiding

Materiaal	Prezi
Duur	20 minuten
Werkwijze	Filmfragment en vraaggesprek

Instructies:

Bekijk het inleidend filmpje (deel 1)¹.

Stel vragen als:

- Wat gebeurt er? (*Een meisje wordt door een ander meisje tegen de grond geduwd en vier keer tegen het hoofd geschopt.*)
- Wie is betrokken? (*Er zijn drie groepen betrokken: het slachtoffer, de dader, alsook de omstaanders (mensen die aan de tramhalte wachten, de persoon die het incident filmt en andere klasgenoten die bij de dader horen).*)
- Wat gaat er, volgens jullie, gebeuren? (*Antwoord afhankelijk van de leerlingen. Mogelijks: Niemand grijpt in of er is iemand die de dader aanspreekt of er is iemand die het slachtoffer helpt.*)

¹ Op 12 februari 2015 wordt aan een tramhalte in Deurne deze video opgenomen en lokt veel verontwaardigde reacties uit op Facebook. Meer informatie vind je op <https://nieuws.vtm.be/binnenland/129882-geweld-tienermeisjes-schokt-facebook>.

Daarnaast kan je ook het voorbeeld gebruiken waarbij in augustus 2018 enkele jongeren een racistisch liedje "Handjes kappen, de Congo is van ons" zongen op het muziekfestival Pukkelpop. Enkele meisjes getuigen ook dat er aan hun haar werd getrokken en ze werden geschopt. Andere festivalgangers (de omstaanders) reageerden niet.

Bekijk het inleidend filmpje (deel 2).

- Wat gebeurde er? Wat is de reactie van de personen die aan de bushalte staan? (*De omstanders doen niets, kijken de andere kant uit.*)
- Wat is jouw reactie?
- Hebben jullie al een gelijkaardige situatie meegemaakt? Wat deed je? Hoe voelde je je toen?
- Waarom reageren de mensen in het filmpje niet? Of waarom reageerde jij niet in een bepaalde situatie? Wat weerhield je ervan? (*Antwoord afhankelijk van de leerlingen. Mogelijks: Mensen reageren niet uit angst (om eventueel zelf slachtoffer te worden), omdat ze zich niet willen bemoeien, uit groepsdruk (anderen grijpen ook niet in, waarom zou ik dan wel reageren?), om te gehoorzamen aan iemand anders (vb. de pester/dader), etc.*)

De antwoorden worden (indien gewenst) op het bord geschreven.

Het inleidende filmpje toont het thema van deze workshop aan. Hoe komt het dat we passieve toeschouwers kunnen zijn. In het volgende deel proberen we dit te verklaren door bepaalde collectieve processen te bespreken.

Waarom reageren we in bepaalde situaties wel of niet?

Bystandergedrag, groepsdruk en gehoorzaamheid aan een autoriteit (sociale experimenten)

Materiaal	Prezi Themafiche “Collectieve misdaden die leiden tot (massa)geweld”
Duur	25 minuten
Werkwijze	Documentaires en vraaggesprek

Instructies:

In onderstaande deel bespreken we kort hoe bepaalde collectieve mechanismen kunnen verklaren hoe geweld kan toenemen en zelfs kan uitmonden in massageweld of een genocide.

Bystandergedrag:

Bekijk het filmpje over bystandereffect.

Stel vragen als:

- Wat zijn de gevolgen als we wel/niet reageren? (*Als we niet reageren, kunnen de gevolgen dramatisch zijn: psychologische of fysieke schade voor het slachtoffer, het geweld wordt gelegitimeerd als reacties uitblijven, etc. Als we wel reageren tonen we onze betrokkenheid aan, vergroot de onderlinge solidariteit zodat anderen misschien ook reageren.*)
- Hoe kunnen we wél reageren? (*Het slachtoffer of hulpbehoevende persoon benaderen en/of direct aanspreken, andere toeschouwers aanspreken om te helpen, etc. Je merkt in het filmpje*

dat van zodra iemand reageert andere toeschouwers worden aangesproken tussenbeide te komen.)

Gehoorzaamheid aan een autoriteit:

Vraag (beveel) de leerlingen recht te staan.

Stel vragen als:

- Waarom staan jullie recht? (*Uit groepsdruk: iedereen staat recht of uit gehoorzaamheid aan de leerkracht*)
- Aan welke personen gehoorzamen we dagelijks? (*ouders, leerkrachten, directie, buschauffeur/treinconducteur, politie, verkeersregels en andere wetten*)
- Waarom en wanneer gehoorzamen we?
- Wat zijn de gevolgen als we niet gehoorzamen? (*strafstudie, huisarrest, boete, gevaar van eigen en andermans leven, etc.*)
- Waar ligt de grens van gehoorzaamheid? Laat de leerlingen voorbeelden geven. (*seksuele intimidatie, afpersing, agressie, etc.*)
- Hoe kunnen we waakzaam zijn hiervoor?

Toon ter conclusie het filmpje op de Prezi. Hierbij kan je nog toelichten dat we sneller zullen gehoorzamen aan iemand wanneer deze een uniform heeft.

Groepsdruk:

- Test het experiment van Solomon Asch uit.
 - Vraag een leerling even naar buiten te gaan en toon de andere leerlingen de afbeelding met de vier lijnen. Leg kort het experiment uit en spreek af welke (foutieve) lijn jullie nemen (A of B).
 - Wanneer de leerling die buiten wachtte terug in de klas is, toon je de afbeelding opnieuw aan de leerlingen. Alle (of verschillende) leerlingen antwoordden het foutieve antwoord.
 - Vraag nadien aan de vrijwilliger zijn of haar antwoord en kijk of hij of zij haar antwoord bijstuurt afhankelijk van wat de groep antwoordde.
- Stel vragen als:
 - Waarom antwoord je A, B of C? Heeft het antwoord uit de groep je initiële antwoord gewijzigd? Waarom wel/niet? Hoe kan je dit verklaren?
 - In welke situaties ervaren we groepsdruk? Laat de leerlingen in groepjes van 2 à 3 nadenken over concrete situaties waarbij ze zelf groepsdruk op een positieve en negatieve manier ervoeren. Bespreek daarna klassikaal de antwoorden.
 - Wat zijn de gevolgen van groepsdruk of wanneer we meedoen met de groep? Wat gebeurt er als we niet meedoen?
 - Waar ligt voor jou de grens? Hoe kunnen we waakzaam zijn voor groepsdruk?

Als we niet waakzaam zijn voor deze mechanismen kan geweld toenemen. Deze mechanismen verklaren (deels!) ook waarom genocides als deze in Cambodja konden plaatsvinden.

Getuigenis Thong Hoeung Ong: de misdaden van het Rode Khmerregime in Cambodja

Materiaal	Prezi Bijlage 1: Biografie Thong Hoeung Ong Themafiche "Cambodja: De misdaden van het regime van de Rode Khmer"
Duur	25 minutes
Werkwijze	Getuigenis

Aan de hand van de getuigenis van Thong Hoeung Ong (documentaire "Niet het recht om te zwijgen") analyseren we waarom Thong Hoeung aanvankelijk in staat was om de leer van de Rode Khmer te ondersteunen, tot hij zelf het slachtoffer werd van de Cambodjaanse genocide.

Vraaggesprek:

- Wat weet je over Cambodja? (Schets kort de historische context van het land (zie themafiche "Cambodja: De misdaden van het regime van de Rode Khmer in Cambodja").
- Toon de foto van Thong Hoeung Ong. Wie is deze persoon? Wat zou je over hem willen weten? (*Hoeung overleefde de heropvoedings- en dwangarbeidskampen tijdens het Rode Khmerregime. Hij woont momenteel in België en getuigt over de misdaden in Cambodja. Meer informatie vind je in bijlage 1 op pagina 14.*)
- Bespreek de uitspraak van Thong Hoeung: "Ze hebben mijn vader gemarteld, het grootste deel van mijn familie vermoord, alles verwoest wat ik liefheb in dit land. Ik kon onmogelijk geloven dat een mens zo slecht kon zijn. Als ik mijn ogen sluit, denk ik altijd aan de mensen die ik gekend heb, aan mijn herenigde familie, aan het mooie landschap van Cambodja."

Documentaire "Niet het recht te zwijgen" (deel 1):

Bekijk het eerste deel van de getuigenis en stel daarna bijkomende vragen.

- Wat weten jullie nu over deze persoon? (*Thong Hoeung Ong, woonde in Cambodja, studeerde in Frankrijk, keerde terug naar Cambodja (jaren 70), ...*)
- Waarom keerde hij terug? Was zijn terugkeer zoals hij verwachtte? Kan je begrijpen waarom hij terugkeerde naar Cambodja? (*Hij was anti-imperialistisch en geloofde niet wat er in Cambodja gaande was. Hij verwachtte na jaren in het buitenland dat zijn familie hem zou opwachten in de luchthaven, maar hij moest in een bestelbusje plaatsnemen met onbekende bestemming.*)
- Hij zegt: "Cambodjanen kunnen geen moordenaars zijn." Kan je dit begrijpen? Kan je begrijpen dat mensen moordenaars worden? Hoe kan dit?
- Bekijk op de Prezi het citaat: "Het is de terreur die mensen domineert. In de heropvoedingskampen was de honger het ergste, en het werk, de geestelijke marteling. De heropvoeding. Soms geraakte ik geblokkeerd door die hersenspoeling. Want het totalitair regime, de controle over je gedachten is iets heel belangrijk. Het is de sleutel van het systeem."

- Wat begrijp je onder de term “heropvoedingskamp”? Ken je nog vergelijkbare kampen?
- Wat begrijp je onder hersenspoeling? Ken je hier andere voorbeelden hiervan? Worden wij ook op een of andere manier gehersenspoeld vandaag?

Bekijk het tweede deel van de getuigenis en stel bijkomende vragen:

- Hoe ziet het dagelijks leven in een heropvoedingskamp eruit? *(Je mag je niet verplaatsen zonder toestemming, mag je familie niet ontmoeten zonder toestemming, moet elke dag werken, 's avonds zijn er heropvoedingsmomenten waarbij jouw gedachten worden gewijzigd in teken van de organisatie/de gemeenschap, ...)*
- Wat was het doel van deze heropvoedings- en dwangarbeidkampen? *(Vernedering, het individu laten verdwijnen, kritisch denken uitschakelen, ...)*
- Wat is kritisch denken? Waarom wou men dit uitschakelen in de heropvoedingskampen?
- Waarom is kritisch denken belangrijk?
- Wat was het doel van S21? *(Een plaats om (politieke, religieuze en etnische) tegenstanders te folteren en te vermoorden. Vandaag is het een museum ter nagedachtenis van de genocide en de slachtoffers.)*
- Waarom kwam Thong Hoeung niet in opstand? Waarom reageerde hij niet? Kan je dit linken met wat we eerder zagen?

Op macroniveau kunnen de besproken mechanismen een ongeziene schade aanrichten met moorden op grote schaal. Op microniveau zorgen deze mechanismen dat we soms niet ingrijpen op school, op straat of elders waar anderen onze hulp broodnodig hebben. Maar hoe kunnen we dan wel reageren?

Conclusie: Hoe kunnen we wél reageren?

Materiaal	Prezi Bijlage 2: casestudies Themafiches “Collectieve misdaden die leiden tot (massa)geweld”
Duur	30 minuten
Werkwijze	Brainstorming en rollenspel

Hoe kunnen we reageren wanneer we geconfronteerd worden met bystandergedrag?

Brainstorming voor bystandergedrag

- Bespreek als inleiding een voorbeeld van bystandergedrag. Dit kan het filmpje uit de inleiding zijn, een eigen voorbeeld (van een leerling) of het filmpje over huishoudelijk geweld in Zuid-Afrika (zie Prezi).
- Stel vragen:
 - Concreet: Hoe zou jij reageren?

- Herleid uit de antwoorden het 3D-model en leg uit: direct, delegate en distract (op een directe manier reageren, delegeren of de persoon of de situatie afleiden) ².

Rollenspel voor bystandergedrag

We oefenen verschillende reactiemogelijkheden in bepaalde alledaagse situaties in aan de hand van voorbeeldsituaties.

- Verdeel de leerlingen in verschillende groepjes (van 4 à 5 personen).
- Deel aan elke groep een voorbeeldsituatie (zie bijlage 2) uit.
- Elke groep leest de voorbeeldsituatie en zoekt voor elke D uit het 3D-model een voorbeeld hoe te reageren.
- Elke groep kiest één manier van reageren (die hen het meest wenselijke lijkt) en bereidt kort hun rollenspel voor (de beschreven situatie + manier van reageren).
- Laat elke groep zijn rollenspel spelen in twee delen: in het eerste deel speelt de groep de beschreven situatie na zonder te reageren. De andere leerlingen observeren. Nadien is er een kort moment waarop de situatie besproken wordt: Wie is betrokken? Wie doet wat? Wat zijn mogelijke manieren van reageren? Nadien speelt de groep de situatie na, maar tonen nu ook hoe zij zouden reageren.

Evalueer met de leerlingen de reactie. Wat is het gevolg van de reactie van de bystander?

TIP!

Zorg dat het 3D-model zichtbaar is voor de leerlingen ter visuele ondersteuning.

Om je verder in te verdiepen...

We lijsten enkele interessante bronnen op om je te verdiepen in de thema's van deze workshop. Sommige zijn beschikbaar in onze mediatheek. Aarzel niet om ons te contacteren via pedagogie@rcn-ong.be om deze te ontlenen.

Websites

www.rcn-ong.be

Wat kunnen getuigenissen van massageweld in Rwanda of Cambodja ons leren over vandaag? RCN Gerechtigheids & Democratie biedt educatief materiaal, vormingen en workshops aan om onverdraagzaamheid, discriminatie en hedendaags massageweld te bespreken met jongeren.

² Meer informatie vind je in de themafiche "Collectieve misdaden die leiden tot (massa)geweld".

<http://mappingmemoriescam.wixsite.com/home>

De website Mapping Memories geeft inzicht in de geschiedenis van de Cambodjaanse genocide aan de hand van verschillende thema's, waaronder familie, liefde en angst aan de hand van audio(-visuele) getuigenissen, fotomateriaal en muziek.

<https://mediawijs.be/tools/educatief-pakket-fake-news>

Biedt een pakket aan om leerlingen te stimuleren om kritisch om te gaan met het nieuws.

Films en documentaires

Arte Editions, Cambodge : La dictature des Khmers Rouges, 2012, 3x52min, 116 min et 90min.

Joffé, R., The Killing Fields, 1984, 2u14 min.

De veelbekroonde film The Killing Fields vertelt de gruwel van de Cambodjaanse genocide door de ogen van een Amerikaanse journalist en zijn Cambodjaanse assistent ten tijde van de machtsovername van de Rode Khmer.

Rithy, P., The missing Picture, 2013, 1u35min.

In The missing picture verbeelden met de hand gekerfde kleifiguurtjes de gruwelijke en mensonterende werkelijkheid van de Khmer-dictatuur. Ook andere films van Rithy Panh zoals "S21: The Khmer Rouge Killing Machine" (2003), "Duch, Master of the Forges of Hell" (2011), en "First they killed my father" (2017, als producer) brengen de Cambodjaanse geschiedenis in beeld.

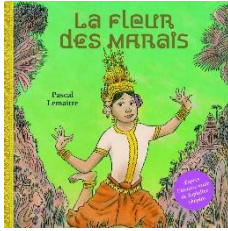
Rode Kruis België, Niet het recht te zwijgen, 2013, 16min18sec,
https://www.youtube.com/channel/UC_ONRVrv6WY4IBjiMatXrGQ.

In deze documentaire vertelt Thong Hoeung Ong, onze getuige in deze workshop, over zijn leven voor de genocide, zijn Jaren in de heropvoedings- en dwangarbeidkampen alsook zijn rol als getuige tijdens het internationaal gemengd tribunaal.

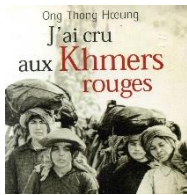
Boeken

Lemaitre, P., La fleur des marais, Pastel-Ecole Des Loisirs, Brussel, 2017.

Dit prentenboek (vanaf 8 jaar) vertelt het verhaal van Sophiline die de dictatuur van de Rode Khmer overleefde en kennis maakt hoe je herinneringen en gevoelens een plaats geeft door te dansen.

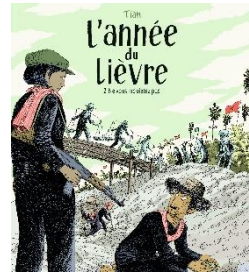
Ong, T.H., J'ai cru aux Khmers rouges, Éditions Buchet-Chastel, Parijs, 2003.

Thong Hoeung Ong, de getuige die centraal staat in deze workshop, vertelt in deze autobiografie hoe hij zich liet meeslepen in de ideologie van de Rode Khmer, hij pas na zijn (over)leven in heropvoedingskampen tot andere inzichten kwam en hij na dertig jaar getuigt tijdens het gemengd internationaal tribunaal.

Tian, V., L'année du lièvre, Gallimard, Parijs, 2011.

In drie opeenvolgende graphic novels, Au revoir Phnom Penh (2011), Ne vous inquiétez pas (2015) en Un nouveau départ (2016), vertelt auteur Tian het verhaal van zijn familie en andere Cambodjanen tijdens de dictatuur.

Bijlagen

Bijlage 1: Biografie Thong Hoeung Ong

De Cambodjaanse schrijver Thong Hoeung Ong overleefde de politieke heropvoedings- en dwangarbeidskampen onder het bewind van de Rode Khmer in Cambodja. In 1945 wordt hij in Cambodja geboren in een landbouwersfamilie. Na zijn studies in Phnom Penh vertrekt hij in 1965 naar Frankrijk om economie te studeren. In april 1975 neemt de Rode Khmer de macht over in Cambodja. Zoals velen gelooft ook Thong Hoeung dat deze overwinning een rooskleurige toekomst biedt voor zijn land. In 1976 keert hij na elf jaar terug naar Cambodja. Hij weigert te geloven in het onbeschrijflijke dat er gebeurt onder het bewind van de Rode Khmer. Hij hoopt als progressief denker zijn land te kunnen dienen, maar wanneer hij aankomt wordt hij gezien als iemand met buitenlandse invloeden en komt hij terecht in verschillende heropvoedings- en dwangarbeidskampen waar hij twee derde van zijn familie verliest. Nadat de Rode Khmer zijn verdreven in 1979 werkt hij als archivaris in kamp S21, dat tijdens het regime van de Rode Khmer een gevangenis, verhoor- en executiecentrum was in de hoofdstad Phnom Penh. Momenteel is het een memoriaal en genocidemuseum. Ervan overtuigd dat zijn land niet meer zal herstellen, vlucht hij eind 1979 naar Thailand. Drie jaar later, in 1982 komt hij aan in België, waar hij nog steeds woont. Dertig jaar na die misdaden is hij één van de getuigen tijdens het gemengd internationaal tribunaal in Cambodja, dat werd samengesteld om te oordelen over de verantwoordelijkheden van de Rode Khmer. Tot op vandaag getuigt hij over zijn leven, de ideologische waanzin en blindheid die iedereen kan grijpen. Zo hoopt hij met zijn verhaal mensen te sensibiliseren over de gevolgen van indoctrinatie en onverdraagzaamheid.

Bijlage 2: Casestudies “Hoe kunnen we wel reageren?” (rollenspel)

HOE ZOU JIJ REAGEREN?

- Lees onderstaande situatie.

“Je bent met enkele vrienden op een fuif. Een jongen is zeer dicht bij een vriendin aan het dansen. Je merkt dat ze dat niet leuk vindt, maar ze durft precies niet goed te reageren.”

- Hoe zou jij reageren? Bedenk verschillende scenario’s. Zoek voor elke D uit het 3D-model (direct, distract, delegate) een mogelijke reactie.
- Wat is de meest gepaste reactie?
- Straks spelen jullie twee scenario’s: eerst spelen jullie de situatie zonder dat er iemand reageert. Nadien spelen jullie het opnieuw, maar grijpen jullie wel in. Bereid dit rollenspel kort voor: Wie neemt welke rol op zich? Wie doet wat?

HOE ZOU JIJ REAGEREN?

- Lees onderstaande situatie.

“Je ziet een persoon op de grond vallen. Je merkt dat het ernstig is. Hij of zij heeft duidelijk pijn. Is het een epilepsieaanval of een hartaanval? Je weet het niet.”

- Hoe zou jij reageren? Bedenk verschillende scenario's. Zoek voor elke D uit het 3D-model (direct, distract, delegate) een mogelijke reactie.
- Wat is de meest gepaste reactie?
- Straks spelen jullie twee scenario's: eerst spelen jullie de situatie zonder dat er iemand reageert. Nadien spelen jullie het opnieuw, maar grijpen jullie wel in. Bereid dit rollenspel kort voor: Wie neemt welke rol op zich? Wie doet wat?

HOE ZOU JIJ REAGEREN?

- Lees onderstaande situatie.

“Op school merk je dat enkele klasgenoten een andere klasgenoten pesten. Enkele klasgenoten lachen met hem, schelden hem uit.”

- Hoe zou jij reageren? Bedenk verschillende scenario's. Zoek voor elke D uit het 3D-model (direct, distract, delegate) een mogelijke reactie.
- Wat is de meest gepaste reactie?
- Straks spelen jullie twee scenario's: eerst spelen jullie de situatie zonder dat er iemand reageert. Nadien spelen jullie het opnieuw, maar grijpen jullie wel in. Bereid dit rollenspel kort voor: Wie neemt welke rol op zich? Wie doet wat?

HOE ZOU JIJ REAGEREN?

- Lees onderstaande situatie.

“Jij en jouw vrienden zijn aan het napraten na een sportwedstrijd (die jullie speelden of zagen). Opeens zegt iemand een racistische, discriminerende of seksistische opmerking.”

- Hoe zou jij reageren? Bedenk verschillende scenario's. Zoek voor elke D uit het 3D-model (direct, distract, delegate) een mogelijke reactie.
- Wat is de meest gepaste reactie?
- Straks spelen jullie twee scenario's: eerst spelen jullie de situatie zonder dat er iemand reageert. Nadien spelen jullie het opnieuw, maar grijpen jullie wel in. Bereid dit rollenspel kort voor: Wie neemt welke rol op zich? Wie doet wat?

HOE ZOU JIJ REAGEREN?

- Lees onderstaande situatie.

“Er zijn twee rijen van enkele personen. Ze wachten bijvoorbeeld aan een loket of om eten te bestellen. In één van de rijen opent iemand de rugzak van een andere persoon en steelt een portefeuille/smartphone uit de rugzak.”

- Hoe zou jij reageren? Bedenk verschillende scenario's. Zoek voor elke D uit het 3D-model (direct, distract, delegate) een mogelijke reactie.
- Wat is de meest gepaste reactie?
- Straks spelen jullie twee scenario's: eerst spelen jullie de situatie zonder dat er iemand reageert. Nadien spelen jullie het opnieuw, maar grijpen jullie wel in. Bereid dit rollenspel kort voor: Wie neemt welke rol op zich? Wie doet wat?

HOE ZOU JIJ REAGEREN?

- Lees onderstaande situatie.

“Jouw buren maken ruzie. Je hoort de man tegen zijn vrouw roepen. Hij scheldt haar uit. Je hoort dat de man fysiek geweld gebruikt. De vrouw roept.”

- Hoe zou jij reageren? Bedenk verschillende scenario's. Zoek voor elke D uit het 3D-model (direct, distract, delegate) een mogelijke reactie.
- Wat is de meest gepaste reactie?
- Straks spelen jullie twee scenario's: eerst spelen jullie de situatie zonder dat er iemand reageert. Nadien spelen jullie het opnieuw, maar grijpen jullie wel in. Bereid dit rollenspel kort voor: Wie neemt welke rol op zich? Wie doet wat?

Suggesties?

Jouw feedback is van onschatbare waarde. Maakte je gebruik van onze handleiding en/of één van onze thematische fiches? Ben je tevreden of wens je iets op te merken of aan te vullen? Laat dit ons gerust weten op pedagogie@rcn-ong.be. Alvast bedankt voor jullie waardevolle feedback!